

**T.C.
İSTANBUL ATLAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GENÇ YETİŞKİNLERDE ANLATI MİKROYAPISAL
ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Damlanur DEMİRHAN

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Merve SAVAŞ**

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Dil ve Konuşma Terapisi Programı

İSTANBUL, 2023

**T.C.
İSTANBUL ATLAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**GENÇ YETİŞKİNLERDE ANLATI MİKROYAPISAL
ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ**

Damlanur DEMİRHAN

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Merve SAVAŞ**

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Dil ve Konuşma Terapisi Programı

İSTANBUL, 2023

T.C.
İSTANBUL ATLAS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEZ ONAY SAYFASI

BEYAN

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bulguların sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmamın İstanbul Atlas Üniversitesinde kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığımı beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Damlanur DEMİRHAN

İTHAF

Hayatımın her anında yanımda olan annem Hüsniye DEMİRHAN'a ithaf ediyorum...

BÜTÇE DESTEKLERİ

GENÇ YETİŞKİNLERDE ANLATI MİKROYAPISAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Bu tez çalışması için herhangi bir kurumdan bütçe desteği alınmamıştır.

TEŞEKKÜR

Tez sürecim boyunca beni destekleyen, her zaman bilgilendiren ve ileride daha nice çalışmalarda birlikte yol almak istediğim, lisans eğitimimden beri her zaman yanımda olan değerli danışman hocam Dr. Merve SAVAŞ'a,

Tez jürimde yer almayı kabul eden, lisansüstü eğitimimiz sürecinde her daim yanımda olup bizi destekleyen hocam Dr. Selim ÜNSAL'a,

Hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen, her kararında arkamda durup beni destekleyen, karşılaştığım zorlukları aşmamda bana yardımcı olan, bana inanan, güvenen, her zaman yanımda olup sevgilerini hissettiren en değerli varlıklarım annem Hüsniye DEMİRHAN, babam Hüseyin DEMİRHAN ve meslektaş adayım kardeşim Sezai Sırrı DEMİRHAN'a,

Lisans hayatımdan beri yanımda olan ve hep olmaya devam edecek olan canım arkadaşım ve meslektaşım Aybüke ŞAHİN'e,

Lise hayatımdan beri yanımda olduğu gibi bu süreçte de her daim yanımda olan canım arkadaşım IE. Emel TİMURTAŞ'a,

Birbirimize her daim destek olduğumuz yüksek lisans grubundaki arkadaşlarım aynı zamanda meslektaşlarıma,

Lisansüstü eğitimim sürecinde tanıştığım, beni her zaman motive eden ve mesleki bilgilerini esirgemeyip her zaman yanımda olan Uzm. Dkt Senanur KAHRAMAN, Kln. Psk. Ümmihan ERCİN'e ve çalışma arkadaşım Psk. Aleyna Nur CİNGÖZ'e,

Bu çalışmaya katılım sağlayan, vakitlerini harcayan ve emek veren tüm katılımcılara, Son olarak her işin olduğu gibi bu işin de altından kalkabildiğim, bundan önce ve şimdi olduğu gibi bundan sonraki hayatımda da yılmadan hep daha ileriye doğru gitmeye çalışan KENDİME,

Hepiniz iyi ki varsınız,

sonsuz teşekkür ederim...

Haziran 2023

Damlanur DEMİRHAN

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
TEZ ONAY SAYFASI.....	-
BEYAN.....	iii
İTHAF.....	iv
BÜTÇE DESTEKLERİ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGE/SEMBOL VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL VE RESİMLER LİSTESİ.....	x
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. Araştırmanın Amacı.....	2
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Dilin Betimsel Değerlendirilmesi	3
3. GEREÇ VE YÖNTEM	5
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	5
3.2. KATILIMCILAR.....	5
3.2.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri.....	5
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	6
3.3.1. Gönüllü Onam Formu	6
3.3.2. Demografik Bilgi Formu	6
3.3.3. Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği (MoCA-TR)	6
3.3.4. Piknik Sahnesi Resmi.....	6
3.3.5. Kurabiye Hırsızlığı Sahnesi Resmi	6
3.3.6. Kaza Kompozisyon Resmi	7

3.3.7. Kurbağa Neredesin? Hikayesi (Frog, Where Are You?)	7
3.3.8. Mikroyapısal Parametreler	7
3.3.9. Veri Toplama ve Analiz Süreci	7
3.3.10. Verilerin İstatistiksel Analizi	8
4. BULGULAR	9
4.1. Tablo 1 Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler	9
4.2. Tablo 2 Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri	9
4.3. Tablo 3 Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçlarının Sıra Ortalamalarının Karşılaştırmasına İlişkin Friedman Testi Sonuçları.....	12
5. TARTIŞMA.....	15
5.1. TARTIŞMA	15
5.2. ÇALIŞMANIN SINIRLILIĞI	16
5.3. SONUÇ	17
5.4. ÖNERİLER.....	17
6. KAYNAKLAR.....	18
7. EKLER	22
EK 1 İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI	22
EK 2 TEZ KONUSU EKLERİ	23
EK 2.1 GÖNÜLLÜ ONAM FORMU	23
EK 2.2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	24
EK 2.3 MONTREAL COGNİTİVE ASSESSMENT MoCA-TR (MONTREAL BİLİŞSEL DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ).....	26
EK 2.4 PİKNIK SAHNESİ (PICNIC SCENE).....	27
EK 2.5 KURABIYE HIRSIZI SAHNESİ (COOKIE THEFT SCENE).....	28
EK 2.6 KAZA KOMPOZİSYON RESMİ	29
EK 2.7 KURBAĞA NEREDESİN? HİKAYESİ (FROG, WHERE ARE YOU?).....	30
EK 3 ETİK KURUL	31
8. ÖZGEÇMİŞ	32

SİMGE/SEMBOL VE KISALTMALAR LİSTESİ

FTO	Farklı Sözcüklerin Toplam Sözcüklere Oranı
MoCA-Tr	Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği (MoCA-TR)
OSM	Ortalama Sözce Uzunluğu Morfem
TSS	Toplam Sözce Sayısı

ŞEKİL VE RESİMLER LİSTESİ

Bu tez alışması Şekil ve resim içermemektedir.

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1 Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler.....	9
Tablo 2 Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçlarına İlişkin Betimsel İstatistikleri ...	9
Tablo 3 Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçlarının Sıra Ortalamalarının Karşılaştırmasına İlişkin Friedman Testi Sonuçları	12

ÖZET

Demirhan, D. (2023). Genç Yetişkinlerde Anlatı Mikroyapısal Özelliklerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Atlas Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı, İstanbul.

Dil, oldukça kompleks bir yapıya sahiptir. Dil gelişimi, bireyin yaşadığı deneyimler, yaş, eğitim düzeyi, sosyal çevre ve kişisel farklılıklar gibi birçok faktörden etkilenir. Genç yetişkinlik döneminde dil gelişimi devam etmektedir ve bireyler arasında çeşitlilik gösterebilir. Dilin sentaktik karmaşıklık göstergelerinden biri olarak ele alınan yan cümlecik üretimi yaşla birlikte artmakta ve bu durum dil becerilerinin matürasyonuna işaret etmektedir. Bu çalışma ile 18-30 yaş arası genç yetişkinlerin tek resim (anlatım modeli) ve sıralı öykü (yeniden anlatım modeli) ile elde edilen anlatı örneklerinde mikroyapısal özellikler ve eylemsi ile kurulan yan cümlecik üretimleri incelenmiştir. En yüksek sıklıkta eylemsinin üretimi, yeniden anlatım modeli ile sıralı öykünün kullanıldığı durumda gerçekleşmiştir.

Anahtar kelimeler: *Anlatı, Genç Yetişkin, Mikroyapısal Analiz, Sentaktik Karmaşıklık, Eylemsi*

ABSTRACT

Demirhan, D. (2023). Investigation Of Narrative Microstructural Features In Young Adults. Master's, İstanbul Atlas University Postgraduate Education Institute, Department of Speech and Language Therapy, İstanbul.

Language has a very complex structure. Language development is influenced by many factors such as the individual's experiences, age, educational level, social environment and personal differences. Language development continues during young adulthood and may vary between individuals. The production of subordinate clauses, which is considered as one of the indicators of syntactic complexity of language, increases with age and this situation indicates the maturation of language skills. In this study, microstructural features and the production of subordinate clauses with verbs in narrative samples of young adults between the ages of 18-30, obtained with single picture (narrative model) and sequential story (retelling model), were analyzed. The highest frequency of verb production occurred when the retelling model and sequential narrative were used.

Keywords: *Narrative, Young Adult, Microstructural Analysis, Syntactic Complexity, Action*

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Genç yetişkinlik, örgün eğitimin tamamlanarak istihdamın güvence altına alındığı; bağımsız ve kendi kendine yeterli hale gelinen bir yaşam dönemidir. Bununla birlikte akademik, sosyal ve mesleki başarının sağlanması için konuşma dilini etkin kullanma yeteneğinin gerekli olduğu bir zamandır (Nippold vd., 2017). Araştırmalar ergenlik yıllarından yetişkinliğe geçişte konuşma ortamlarının çeşitliliğinin artmasıyla birlikte konuşma uzunluğu ve karmaşıklığında kademeli ilerlemelerin meydana geldiğini göstermektedir. Çok sayıda araştırma ile dilin sosyal bağlamlarda kullanım becerisi ve yaşam kalitesi arasındaki pozitif ilişki ortaya konmuş; sonuç olarak genç ve sağlıklı yetişkinlerde sözel becerilerin değerlendirilmesi ve normatif verilerin ortaya konması gerekliliği önem kazanmıştır (Ching vd., 2021).

Yetişkinlerde sözel becerilerin değerlendirilmesi için anlatı örneklerinin kullanımı, etkili ve kullanışlı bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Anlatının, kişinin ifade ettiği sözcelerin birleşimi olup zihinsel ve dil becerilerini nitelediği öne sürülmektedir (Hsu ve Thompson, 2018). Anlatının sohbetten farkı, olayların zamansal ve nedensel ilişkilere göre planlı bir düzende sıralanıp, metinlerle ifade edilmesidir. Anlatı yeteneklerini değerlendirmede sıklıkla öykü tekrarı yöntemi ya da olay içeren öykü oluşturma yöntemi kullanılmaktadır. Kullanılan diğer yöntemler ise beceri ya da rutin olayları tanımlama, yazısız resimli kitaba bakarak öykü oluşturma ve kişisel deneyimlerini anlatmadır (Drummond vd., 2015). Resimli betimleme, yetişkinlerde anlatının özelliklerine ilişkin klinisyene önemli ipuçları veren yaygın ve pratik bir veri ortaya çıkarma prosedürüdür. Bu tür veriler, çeşitli dilbilimsel ve pragmatik bakış açılarından analiz edilebilmektedir; fakat bu tür verilerin kullanışlılığı, ilgili normatif bilgilerin azlığı nedeniyle sınırlıdır (Mackenzie vd., 2007).

Sözlü anlatıların analizi, dil kullanımını natüralist bir bağlamda belgeleyen zengin bir veri kaynağı sağlamaktadır. Anlatı analizi, tek bir kısa örnek kullanarak aynı anda birden fazla dilsel özelliğin analiz edilmesine olanak tanıdığı için oldukça etkili bir klinik ve araştırma aracıdır. Anlatının mikroyapısal analizleri kullanılarak kelime dağarcığı ve dilbilgisi beceriler ortaya konabilmektedir (Westby, 2005). Bir anlatının mikro yapısının değerlendirilmesi, içerdiği sözcük ve cümlelerin sayısı, sözcükleri ve cümleleri birbirine bağlamak için belirli bağlaçların kullanılma şekli ve genel dilbilgisel karmaşıklığı (örneğin; karmaşık cümle sayısı)

gibi parametrelerin hesaplanmasıyla elde edilmektedir (Berman, 1995). Sohbet bağlamlarında ortalama sözcük (OSU), iletişim birimlerinin uzunluğu ve eylemsi kullanımı gibi parametrelerle ölçülebilen sentaktik karmaşıklık yaşla birlikte artmaktadır. (Nippold vd.,2005) Ayrıca anlatı ile elde edilen dil örneklerinde de benzer bulgulara rastlanılmaktadır (Nippold vd., 2007). Yaşla birlikte hayat deneyimi ve soyut düşünce gücü artmakta, bu artış kendisini sözel üretimlerde sentaktik karmaşıklık olarak göstermektedir. Yan tümce (subordinate) yoğunluğu (clausal density) bir tümcenin diğerinin içine yerleştirilmesi esnasında hiyerarşik bir ilişki gerektirmesi bakımından sentaktik karmaşıklığın önemli bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Nippold, 2009).

Türkçede yan tümcecikler (bağımlı cümleler) İngilizceden farklı olarak, cümle benzeri biçimlerini korumazlar, bunun yerine eylem köklerine belirli bağımlı morfoler eklenmesiyle isimleştirilirler. İsimleştirilen bu yapılar cümlede zarf, sıfat ve isim öbeklerine dönüşerek nitelendirme ve belirtme görevlerini üstlenebilirler (Acarlar ve Johnston, 2011). Türkçede genç yetişkinlerin anlatı örneklerinde mikroyapısal özelliklerin ortaya konduğu bir çalışma henüz bulunmamaktadır. Bu araştırma ile ilk kez Türkçe konuşan sağlıklı genç yetişkinlerde anlatının sentaktik karmaşıklığı ile ilgili özellikler incelenecektir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Genç yetişkinlerden elde edilen anlatı örneklerinin mikroyapısal özelliklerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yolla 18-30 yaş arasındaki sağlıklı bireylerden elde edilmiş veriler, gelecekteki çalışmalarda normatif verilerin oluşturulması için dayanak oluşturacaktır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. DİLİN BETİMSSEL DEĞERLENDİRİLMESİ

Dil değerlendirmesi, korunan ve bozulan dil bileşenlerini belirleme ve sağaltımın etkililiğini ölçmek için yapılmakta ve bireyin geçmişi, yetenekleri, hisleri ve bildiği diğer dilleri göz önüne almayı gerektirmektedir (Huang vd., 2019). Dilin değerlendirilmesinde dinamik yaklaşım, anlatı örneklerinin çeşitli araçlar ve yöntemler kullanılarak kapsamlı ve tarafsız biçimde analiz edilmesi; dil ve bilişsel işlev düzeyinin ortaya konması anlamına gelmektedir (Işıtan ve Turan, 2014). Anlatının sohbetten farkı, olayların zamansal ve nedensel ilişkilere göre planlı bir düzende sıralanıp ifade edilmesidir (Drummond vd., 2015). Yetişkin bireylerden alınan anlatı örneklerini değerlendirme, genellikle metinsiz resimli hikâyeye, dinletilen bir hikâyenin ya da tek bir resmin anlatılmasına dayanır. Dil örneği ortografik yazıma çevrilip makro (semantik ve pragmatik) ve mikro (fonolojik, morfolojik ve sentaktik) dilbilimsel yapılar açısından analiz edilir (Hsu ve Thompson, 2018).

Dilin mikroyapısal analizi; sentaktik karmaşıklık, leksikal çeşitlilik, edat ve bağlaç gibi işlev sözcükler ve cümle yapılarının incelenmesiyle morfosentaktik ve semantik boyutlarının ortaya konması olarak tanımlanmaktadır (Brownell, 1988). Sentaktik karmaşıklık, sözcelerin sahip olduğu bağımlı ve bağımsız morfemlerinin sayısal olarak ortaya konması ve morfosentaktik çeşitliliği yüksek cümlelerin üretilmesi biçiminde ele alınmaktadır. Sözel üretimdeki bağımlı morfem sayısının, sözce sayısına bölünmesiyle elde edilen ortalama sözce uzunluğu (OSU) değeri; gramatik karmaşıklığın bir belirteci olarak kabul edilmektedir (Bishop ve Adams, 1990). Benzer biçimde eylemlerin isimleştirilerek ana tümceye gömülmesi ile oluşturulan yan tümceler; içerdikleri eylemsiler ile ana tümcede bildirilen önermelerin sayısı ve içeriklerinin zenginleşmesini, bu sayede tümcenin hem sentaktik hem de anlamsal olarak karmaşıklaşmasını sağlamaktadır (Schleppegrell, 1992).

Anlatı örneklerinde toplam karmaşık cümle ve yan cümleciklerin sayısının hesaplanması ile metnin sentaktik karmaşıklığı ve anlatıyı yapan kişinin dilbilimsel olgunluğu hakkında fikir sahibi olunabilmektedir (Nippold vd., 2005). Kompleks cümle üretimi üst düzeyde sentaktik gelişime işaret ederken, sıralı ve basit cümle yapılarının çokluğu sentaktik immatüretinin kanıtı olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla yaş ve kompleks sentaks arasındaki

korelasyonun, genel linguistik gelişime endeksli olduğu öne sürülmektedir (Nippold, 2009). Leksikal çeşitlilik bir diğer mikroyapısal özellik olarak ele alınmaktadır. Sözcük dağarcığının genişliği ve sözcüklere ulaşım, iletişimin kalitesini belirleyen faktörler arasında yer almaktadır. Bir anlatı örneğinde yer alan tüm sözcüklerin farklı sözcüklerin sayısına bölünmesiyle elde edilen tip tür oranı (FTO) leksikal çeşitliliğin bir ölçütü olarak kabul edilmektedir (Yu, 2010).

Bağlaçlar, ortak özellikleri paylaşan sözcük ve cümle gruplarını birbirine bağlayan mikroyapısal elementlerdir. Diğer bir deyişle bağlaçlar sözcük ya da cümleler arası beraberlik, belirsizlik ve karşıtlık gibi anlamsal ilişkilerin kurulması için kullanılmaktadır (Yavuz, 2011). Edatlar tek başına anlam ifade etmeyen mikroyapısal unsurlardan bir diğeridir. Sözcükler arasında benzerlik, neden, sonuç, amaç, eşitlik, yön gibi çeşitli anlam ve dilbilgisel yapılar kurarak söyleyişi zenginleştirmektedirler (Doğan, 2014).

Çeşitli mikroyapısal özellikler yaşa bağlı değişim gösterebilmektedir. Yaşlanmayla sözcük bulma güçlükleri artmakta (Albert vd., 2009) ve dilbilgisel karmaşıklık azalmaktadır (Marini vd., 2005). Leksikal çeşitlilik ise yaşa bağlı düşüşe dirençli olduğu gösterilen mikro dilbilimsel ölçütlerden biridir (Fergadiotis ve Wright, 2011).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Türkçe konuşan 18-30 yaş arası genç yetişkinlerde mikroyapısal özelliklerin analiz edilmesi amacıyla kesitsel bir model üzerinden dizayn edilen araştırmaya 39 katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmanın etik onayı İstanbul Atlas Üniversitesi Girişimsel Olmayan Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nda 12.04.2023 tarihinde yapılan toplantıdan E-22686390-050.99-26200 karar numarası ile alınmıştır.

3.2. KATILIMCILAR

Araştırma için güç analizi sonuçları göz önüne alınarak 39 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların dahil edilme koşulu Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği (MoCA-Tr)'nden en az 21 puan ve üzeri alma olarak belirlenmiştir. Anlatı araçlarından; Kurbağa Neredesin? Hikayesi (Frog, Where Are You?), Kaza Kompozisyon Resmi, Piknik Sahnesi (Picnic Scene), Kurabiye Hırsızlığı Sahnesi (Cookie Theft Scene) anlatı bölümünde katılımcıların ses kaydı alınarak anlatılar çevrim yazıya dönüştürülmüştür. Tek resimler ile anlatım; öykü ile yeniden anlatım yöntemi kullanılmıştır. Bu transkripsiyonlar SALT-TK 18 Research programı kullanılarak toplam sözcük sayısı, farklı sözcüklerin toplam sözcüklere oranı, ortalama sözcük uzunluğu, edat sayısı, bağlaç sayısı, eylemsi sayısı, basit, sıralı ve karmaşık cümle sayısı açısından incelenmiştir. Bu farklı anlatı araçlarından elde edilen sayısal değerler istatistiksel olarak karşılaştırılacaktır. Çalışmaya Haziran 2022'de başlanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından normal popülasyondan rastgele seçilen çalışmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılardan toplanmıştır. Veriler tek bir merkezden toplanmamıştır.

3.2.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

Çalışma kapsamında katılımcı kriterleri belirlemiştir. Bu kriterlerde vakaların beyanları doğru olarak kabul edilmiştir:

- a) 18-30 yaş arasında olma,
- b) Primer nörolojik ve/veya psikiyatrik hastalığa sahip olmama,

c) Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeğinden (MoCA-Tr) en az 21 puan almış olması belirlenmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu kısımda çalışmanın veri toplama aşamasında kullanılan araçlara ilişkin bilgiler sunulmuştur.

3.3.1. Gönüllü Onam Formu

Katılımcılara yapılacak çalışma ve amacı anlatılmış olup gönüllü olmak istedikleri durumda rızalarını gösteren form doldurtulmuştur.

3.3.2. Demografik Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, eğitim düzeyi gibi demografik bilgileri, fizyolojik özellikler ve sağlık durumu bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış ve katılımcılara doldurtulmuştur.

3.3.3. Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği (MoCA-TR)

Bu ölçek görsel mekânsal işlevler, adlandırma, bellek, dikkat, lisan, soyut düşünme, gecikmeli hatırlama ve oryantasyon alt alanlarını içeren hızlı bilişsel tarama ölçeğidir. Normal sınırlarda bilişsel fonksiyona sahip bireyler, alt alanların toplamından en az 21 puan elde etmektedir. Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Alzheimer hastaları için Selekler ve arkadaşları tarafından 2010 yılında (Selekler vd., 2010) parkinson hastaları için ise Özdilek ve Kenangil tarafından 2014 yılında gerçekleştirilmiştir (Ozdilek ve Kenangil, 2014).

3.3.4. Piknik Sahnesi Resmi

Western Afazi Bataryası'na ait olan piknik resmi adlandırmaya, yorum ya da resim hakkında bir söyleşi ve öykü yaratmaya uygun biçimde desenlenmiştir. Sağlıklı yetişkinlerde ya da nörolojik hastalıklarda anlatı örnekleri elde etme amacıyla kullanılmaktadır (Boucher vd., 2022).

3.3.5. Kurabiye Hırsız Sahneleri Resmi

Boston Tanısal Afazi Değerlendirmesi'ne ait olan kurabiye hırsız resmi yorum ya da resim hakkında bir söyleşi ve öykü yaratmaya uygun biçimde desenlenmiştir. Sağlıklı yetişkinlerde ya da nörolojik hastalıklarda anlatı örnekleri elde etme amacıyla kullanılmaktadır (Themistocleous vd., 2020).

3.3.6. Kaza Kompozisyon Resmi

Adlandırmaya, yorum ya da resim hakkında bir söyleşi ve öykü yaratmaya uygun biçimde desenlenmiştir. Kaza resmi; Türkçe konuşan afazi hastaları için geliştirilen Afazi Dil Değerlendirme Testi'nde 'Resim Anlatım Değerlendirmesi' alt testinde de kullanılmaktadır (Togram ve Mavis, 2012).

3.3.7. Kurbağa Neredesin? Hikayesi (Frog, Where Are You?)

Mercer Meyer'in (1969) bir çocuk ve bir köpeğin kırsalda kayıp bir kurbağayı ararken meydana gelen olayları anlatan sözsüz resimli kitabı 'Kurbağa Neredesin?' anlatı yeterliliğini değerlendirmek için en sık kullanılan araçlardan biridir. Literatürde anlatı analizi için Kurbağa Neredesin? hikayesi ile ilgili verileri içeren kapsamlı araştırmalar bulunmaktadır (Aksu-Koç ve Nicolopoulou, 2015; Madlener vd., 2017).

3.3.8. Mikroyapısal Parametreler

Edat sayısı, bağlaç sayısı, eylemsi sayısı, basit cümle, kompleks cümle, sıralı cümle, ortalama sözce uzunluğu morfem (OSU-M), farklı sözcüklerin toplam sözcüklere oranı (FTO) ve toplam sözce sayısından oluşmaktadır. Bu parametreler SALT-TK 18 Research programı ile analiz edilerek incelenecektir (Acarlar vd., 2006).

3.3.9. Veri Toplama ve Analiz Süreci

Çalışma verileri için dahil edilme kriterlerini taşıyan 18-30 yaş arası gönüllü genç yetişkinler seçilmiştir. Araştırma konusu ve amacı sözel olarak anlatıldıktan sonra katılmayı kabul eden katılımcılara gönüllü onam formu okutularak imzalatılmıştır (Ek-3). Demografik bilgi formu doldurulmuştur (Ek-4). Veriler sessiz bir odada ve yüz yüze görüşülerek toplanmıştır.

Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği uygulanırken ses kaydı alınmış ve ölçek formu doldurulmuştur (Ek-5). Ölçek puanlanıp en az 21 puan almış olan kişiler çalışmaya dahil edilmiştir. Anlatım modeli (tell) için 'Piknik Sahnesi' resmi (Ek-6), 'Kurabiye Hırsız Sahnesi' resmi (Ek-7) ve Kaza Kompozisyon Resmi (Ek-8) kullanılmıştır. Katılımcıdan resme bakarak gördüklerini anlatması istenmiştir. Anlatı süresinin 2 dakikadan az olması durumunda katılımcı, mümkün olduğunca çok şey söylemeye çalışması yönünde teşvik edilmiştir. Her 3 resim katılımcılara karışık sırayla sunulmuştur. Yeniden anlatım (re-tell) modeli için 'Kurbağa Neredesin?' hikayesi kullanılmıştır (Ek-9). Öykü metnine ait ses kaydı dinletilirken aynı anda katılımcıya öykünün resimleri sırasıyla gösterilmiştir. Ardından öykünün resimlerine bakarak

anlatması istenmiştir. Anlatı araçları uygulanırken 20 dakikada bir mola verilmiştir. Tüm anlatı örnekleri alınırken ses kaydı alınmıştır. Veriler toplandıktan sonra ses kayıtları dinlenerek çevrim yazıya dönüştürülmüş ve transkript edilmiştir. Transkripsiyonlar 3 farklı dil ve konuşma terapisti tarafından bağımsız olarak farklı zamanlarda incelenmiş ve uyumsuzluklar tespit edildiğinde ortak karar alınarak uzlaşmıştır. Uygulayıcılar arası güvenilirlik %100 oranında sağlanmıştır. Hazırlanan transkripsiyonlar SALT-TK 18 Research programı ile analiz edilmiş ve toplam sözcük sayısı, farklı sözcüklerin toplam sözcüklere oranı, ortalama sözce uzunluğu, edat sayısı, bağlaç sayısı, eylemsi sayısı, basit, sıralı ve karmaşık cümle sayısı açısından incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar üzerinde istatistiksel analizler yapılmıştır.

3.3.10. Verilerin İstatistiksel Analizi

Verilerin analizinde SPSS (25. versiyon) paket programı kullanılmıştır. Betimsel verilerin analizinde sayı, yüzde, minimum ve maksimum değer, ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır. Normallik testleri kontrol edilmiş ve verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Resimlerin ölçüm karşılaştırmalarında Friedman testi kullanılmıştır. Karşılaştırma testlerinde anlamlı çıktığı durumlarda hangi gruplar arası fark olduğunu belirlemek için Pairwise Comparison çoklu karşılaştırma testine bakılmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri olarak $p < ,01$ değeri dikkate alınmıştır. Parametreler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri olarak $p < ,05$ değeri dikkate alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, katılımcılardan toplanan verilerin analiz edilmesi neticesinde elde edilen bulgular ve bu bulgular temel alınarak yapılan açıklamalar yer almaktadır.

4.1. TABLO 1 ÇALIŞMA GRUBUNA İLİŞKİN DEMOGRAFİK BİLGİLER

Grup		N	%
Cinsiyet	Kadın	25	64,1
	Erkek	14	35,9
Eğitim Durumu	Lise	6	15,4
	Üniversite	33	84,6
Yaş	\bar{X}	22,39	ss
			2,63

Tablo 1’de çalışma grubunu oluşturan katılımcılara ilişkin demografik bilgiler verilmiştir. Katılımcıların %64,1’i kadın, %35,9’u erkektir. Katılımcıların %15,4’ü lise, %84,6’sı üniversite mezunudur. Katılımcıların yaş ortalaması 22,39, standart sapması 2,63’tür.

4.2. TABLO 2 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇÜM ARAÇLARINA İLİŞKİN BETİMSSEL İSTATİSTİKLERİ

	N	Min.	Maks.	\bar{X}	ss
Bağlaç Piknik	39	,00	15,00	4,62	3,94
Bağlaç Kurabiye	39	,00	11,00	3,90	3,20
Bağlaç Kurbağa	39	1,00	47,00	9,31	7,79
Bağlaç Kaza	39	,00	15,00	3,51	2,76
Edat Piknik	39	1,00	19,00	6,51	4,27
Edat Kurabiye	39	2,00	25,00	6,51	3,75
Edat Kurbağa	39	2,00	41,00	15,23	9,96
Edat Kaza	39	,00	9,00	3,87	2,28
Eylemsi Piknik	39	,00	16,00	6,23	3,96
Eylemsi Kurabiye	39	3,00	20,00	8,82	4,05
Eylemsi Kurbağa	39	2,00	63,00	24,10	14,20
Eylemsi Kaza	39	1,00	17,00	6,97	3,96
Basit Piknik	39	,00	13,00	4,54	3,38
Basit Kurabiye	39	,00	12,00	3,90	2,61
Basit Kurbağa	39	,00	39,00	13,64	9,58
Basit Kaza	39	,00	13,00	3,95	3,24

Kompleks Piknik	39	,00	10,00	3,38	2,84
Kompleks Kurabiye	39	,00	11,00	4,08	3,11
Kompleks Kurbağa	39	,00	35,00	11,15	7,29
Kompleks Kaza	39	,00	9,00	2,56	2,11
Sıralı Piknik	39	,00	16,00	3,49	4,08
Sıralı Kurabiye	39	,00	10,00	3,23	2,43
Sıralı Kurbağa	39	,00	19,00	8,54	4,65
Sıralı Kaza	39	,00	11,00	2,49	2,73
Toplam Sözce Piknik	39	3,00	34,00	11,44	7,15
Toplam Sözce Kurabiye	39	2,00	42,00	11,28	7,11
Toplam Sözce Kurbağa	39	9,00	84,00	38,33	16,82
Toplam Sözce Kaza	39	3,00	37,00	9,54	7,11
OSU/M Piknik	39	5,75	35,14	12,11	5,64
OSU/M Kurabiye	39	6,14	36,50	14,64	6,93
OSU/M Kurbağa	39	6,77	44,89	17,20	8,56
OSU/M Kaza	39	5,11	22,00	13,22	4,85
FTO Piknik	39	,40	,93	,70	,13
FTO Kurabiye	39	,48	,95	,70	,09
FTO Kurbağa	39	,29	,50	,38	,04
FTO Kaza	39	,49	,94	,74	,11

OSU/M: Ortalama sözce uzunluğu\Morfem FTO: Farklı sözcüklerin toplam sözcüklere oranı

Tablo 2’de araştırmada katılımcılarda kullanılan anlatı analizi ölçümlerine ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir. Buna göre piknik resmi bağlaç en düşük değeri 0, en yüksek değeri 15, ortalaması 4,62, standart sapması 3,94’tür. Kurabiye resmi bağlaç en düşük değeri 0, en yüksek değeri 11, ortalaması 3,90, standart sapması 3,20’dir. Kurbağa öyküsü bağlaç en düşük değeri 1, en yüksek değeri 47, ortalaması 9,31, standart sapması 7,79’dur. Kaza resmi bağlaç en düşük değeri 0, en yüksek değeri 15, ortalaması 3,51, standart sapması 2,76’dır.

Piknik resmi edat en düşük değeri 1, en yüksek değeri 19, ortalaması 6,51, standart sapması 4,27’dir. Kurabiye resmi edat en düşük değeri 2, en yüksek değeri 25, ortalaması 6,51, standart sapması 3,75’tir. Kurbağa öyküsü edat en düşük değeri 2, en yüksek değeri 41, ortalaması 15,23, standart sapması 9,96’dır. Kaza resmi edat en düşük değeri 0, en yüksek değeri 9, ortalaması 3,87, standart sapması 2,28’dir.

Piknik resmi eylemsi en düşük değeri 0, en yüksek değeri 16, ortalaması 6,23, standart sapması 3,96’dır. Kurabiye resmi eylemsi en düşük değeri 3, en yüksek değeri 20, ortalaması 8,82, standart sapması 4,05’tir. Kurbağa öyküsü eylemsi en düşük değeri 2, en yüksek değeri 63, ortalaması 24,10, standart sapması 14,20’dir. Kaza resmi eylemsi en düşük değeri 1, en yüksek değeri 17, ortalaması 6,97, standart sapması 3,96’dır.

Piknik resmi basit cümle en düşük değeri 0, en yüksek değeri 13, ortalaması 4,54, standart sapması 3,38'dir. Kurabiye resmi basit en düşük değeri 0, en yüksek değeri 12, ortalaması 3,90, standart sapması 2,61'dir. Kurbağa öyküsü basit en düşük değeri 0, en yüksek değeri 39, ortalaması 13,64, standart sapması 9,58'dir. Kaza resmi basit en düşük değeri 0, en yüksek değeri 13, ortalaması 3,95, standart sapması 3,24'tür.

Piknik resmi kompleks cümle en düşük değeri 0, en yüksek değeri 10, ortalaması 3,38, standart sapması 2,84'tür. Kurabiye resmi kompleks en düşük değeri 0, en yüksek değeri 11, ortalaması 4,08, standart sapması 3,11'dir. Kurbağa öyküsü kompleks en düşük değeri 0, en yüksek değeri 35, ortalaması 11,15, standart sapması 7,29'dur. Kaza resmi kompleks en düşük değeri 0, en yüksek değeri 9, ortalaması 2,56, standart sapması 2,11'dir.

Piknik resmi sıralı cümle en düşük değeri 0, en yüksek değeri 16, ortalaması 3,49, standart sapması 4,08'dir. Kurabiye resmi sıralı en düşük değeri 0, en yüksek değeri 10, ortalaması 3,23, standart sapması 2,43'tür. Kurbağa öyküsü sıralı en düşük değeri 0, en yüksek değeri 19, ortalaması 8,54, standart sapması 4,65'tir. Kaza resmi sıralı en düşük değeri 0, en yüksek değeri 11, ortalaması 2,49, standart sapması 2,73'tür.

Piknik resmi toplam sözce en düşük değeri 3, en yüksek değeri 34, ortalaması 11,44, standart sapması 7,15'tir. Kurabiye resmi toplam sözce en düşük değeri 2, en yüksek değeri 42, ortalaması 11,28, standart sapması 7,11'dir. Kurbağa öyküsü toplam sözce en düşük değeri 9, en yüksek değeri 84, ortalaması 38,33, standart sapması 16,82'dir. Kaza resmi toplam sözce en düşük değeri 3, en yüksek değeri 37, ortalaması 8,54, standart sapması 7,11'dir.

Piknik resmi OSU/M en düşük değeri 5,75, en yüksek değeri 35,14, ortalaması 12,11, standart sapması 5,64'tür. Kurabiye resmi OSU/M en düşük değeri 6,14, en yüksek değeri 36,50, ortalaması 14,64, standart sapması 6,93'tür. Kurbağa öyküsü OSU/M en düşük değeri 6,77, en yüksek değeri 44,89, ortalaması 17,20, standart sapması 8,56'dır. Kaza resmi OSU/M en düşük değeri 5,11, en yüksek değeri 22, ortalaması 13,22, standart sapması 4,85'tir.

Piknik resmi FTO en düşük değeri,40, en yüksek değeri,93, ortalaması,70, standart sapması,13'tür. Kurabiye resmi FTO en düşük değeri,48, en yüksek değeri,95, ortalaması,70, standart sapması,09'dur. Kurbağa öyküsü FTO en düşük değeri,29, en yüksek değeri,50, ortalaması,38, standart sapması,04'tür. Kaza resmi FTO en düşük değeri,49, en yüksek değeri,94, ortalaması,74, standart sapması,11'dir.

4.3. TABLO 3 ARAŞTIRMADA KULLANILAN ÖLÇÜM ARAÇLARININ SIRA ORTALAMALARININ KARŞILAŞTIRMASINA İLİŞKİN FRIEDMAN TESTİ SONUÇLARI

	N	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	sd	p	Fark
Bağlaç Piknik ¹	39	2,26	28,997	3	,000	3>1 ve 2
Bağlaç Kurabiye ²	39	2,06				4>3
Bağlaç Kurbağa ³	39	2,27				
Bağlaç Kaza ⁴	39	3,41				
Edat Piknik ¹	39	2,28	50,529	3	,000	2>4
Edat Kurabiye ²	39	2,46				3>1, 2 ve 4
Edat Kurbağa ³	39	3,63				
Edat Kaza ⁴	39	1,63				
Eylemsi Piknik ¹	39	1,86	39,558	3	,000	3>1, 2 ve 4
Eylemsi Kurabiye ²	39	2,46				
Eylemsi Kurbağa ³	39	3,55				
Eylemsi Kaza ⁴	39	2,13				
Basit Piknik ¹	39	2,38	36,582	3	,000	3>1, 2 ve 4
Basit Kurabiye ²	39	2,00				
Basit Kurbağa ³	39	3,51				
Basit Kaza ⁴	39	2,10				
Kompleks Piknik ¹	39	2,10	46,123	3	,000	3>1, 2 ve 4
Kompleks Kurabiye ²	39	2,41				
Kompleks Kurbağa ³	39	3,63				
Kompleks Kaza ⁴	39	1,86				
Sıralı Piknik ¹	39	2,19	50,069	3	,000	3>1, 2 ve 4
Sıralı Kurabiye ²	39	2,21				
Sıralı Kurbağa ³	39	3,71				
Sıralı Kaza ⁴	39	1,90				
Toplam sözce Piknik ¹	39	2,26	73,858	3	,000	3>1, 2 ve 4
Toplam sözce Kurabiye ²	39	2,24				
Toplam sözce Kurbağa ³	39	3,95				
Toplam sözce Kaza ⁴	39	1,55				
OSU/M Piknik ¹	39	1,79	27,277	3	,000	3>1 ve 4
OSU/M Kurabiye ²	39	2,69				2>1
OSU/M Kurbağa ³	39	3,26				
OSU/M Kaza ⁴	39	2,26				
FTO Piknik ¹	39	2,72	74,380	3	,000	3<1, 2 ve 4
FTO Kurabiye ²	39	2,92				
FTO Kurbağa ³	39	1,01				
FTO Kaza ⁴	39	3,35				

OSU/M: Ortalama sözce uzunluğu\Morfem FTO: Farklı sözcüklerin toplam sözcüklere oranı

Tablo 3’de araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının sıra ortalamalarının karşılaştırmasına ilişkin Friedman testi sonuçları görülmektedir. Buna göre bağlaç değerlerinde

resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=28,997$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün bağlaç değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,27$), piknik ve kurabiye bağlaç değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,26$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,06$) anlamlı şekilde daha yüksektir. Kaza resminin bağlaç değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,41$), kurabiye bağlaç değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,27$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Edat değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=50,529$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün edat değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,63$), piknik, kurabiye ve kaza edat değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,28$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,46$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=1,63$) anlamlı şekilde daha yüksektir. Kurabiye resminin edat değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,46$) kaza edat değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=1,63$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Eylemsi değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=39,558$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün eylemsi değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,55$), piknik, kurabiye ve kaza eylemsi değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=1,86$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,46$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,13$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Basit cümle değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=36,582$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün basit değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,51$), piknik, kurabiye ve kaza basit değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,38$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,00$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,10$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Kompleks cümle değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=46,123$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün kompleks değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,63$), piknik, kurabiye ve kaza kompleks değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,10$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,41$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=1,86$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Sıralı cümle değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=50,069$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün sıralı değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,71$), piknik, kurabiye ve kaza sıralı değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,19$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,21$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=1,90$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

Toplam sözce değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=73,858$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün toplam sözce değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=3,95$), piknik, kurabiye ve kaza toplam sözce değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,26$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,24$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=1,55$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

OSU/M değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=27,277$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün OSU/M değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,27$), piknik ve kaza OSU/M değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=1,79$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,26$) anlamlı şekilde daha yüksektir. Kurabiye resminin OSU/M değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,69$), piknik OSU/M değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=1,79$) anlamlı şekilde daha yüksektir.

FTO değerlerinde resimler arası anlamlı fark vardır ($\chi^2=74,380$; $p<,01$). Kurbağa öyküsünün FTO değerleri ($\bar{x}_{\text{sıra}}=1,01$), piknik, kurabiye ve kaza FTO değerlerinden ($\bar{x}_{\text{sıra}}=2,72$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=2,92$; $\bar{x}_{\text{sıra}}=3,55$) anlamlı şekilde daha düşüktür.

Parametreler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Piknik Eylemsi; Pk.bağlaç ($r=,456$, $p=0,004$), Pk.edat ($r=,414$, $p=0,009$), Kz.edat ($r=,483$, $p=0,002$) parametrelerinde pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Ku.bağlaç ($r=,322$, $p=0,046$), Kz.eylemsi ($r=,390$, $p=0,014$) parametrelerinde pozitif yönlü düşük düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Kb.bağlaç ($r=-,527$, $p=0,001$) parametresinde ise negatif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Kurabiye Eylemsi; Ku.bağlaç ($r=,426$, $p=0,007$) parametresinde pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Kurbağa Eylemsi; Pk.bağlaç ($r=-,542$, $p=0,000$), Ku.bağlaç ($r=-,429$, $p=0,006$), Kz.sıralı ($r=-,420$, $p=0,008$) parametrelerinde negatif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Ku.edat ($r=-,354$, $p=0,027$), Kz.tss ($r=-,390$, $p=0,014$) parametrelerinde negatif yönlü düşük düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Kz.fto ($r=,328$, $p=0,042$) parametresinde pozitif yönlü düşük düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Kaza Eylemsi; Pk.bağlaç ($r=,424$, $p=0,007$), Kz.edat ($r=,553$, $p=0,000$) parametrelerinde pozitif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Pk.eylemsi ($r=,390$, $p=0,014$) parametresinde pozitif yönlü düşük düzeyde korelasyon gözlenmiştir. Ku.basit ($r=-,412$, $p=0,009$) parametresinde negatif yönlü orta düzeyde korelasyon gözlenmiştir.

5. TARTIŞMA

5.1. TARTIŞMA

Bu araştırmada sağlıklı genç yetişkinlerin tek resim ve sıralı öykü anlatımı yaklaşımları ile elde edilen anlatı örnekleri, mikroyapısal özellikler açısından karşılaştırılmış ve sentaktik karmaşıklığın en belirgin göstergelerinden biri olan yan tümcecik kullanımının sıralı öykü anlatımı bağlamında en yüksek sıklıkta üretildiği görülmüştür.

Dilin yapısal temeli olan sentaks, düşüncelerin, duyguların, tercihlerin ve gözlemlerin açık, kesin ve etkili bir şekilde ifade edilmesini sağlamak için sözcüklerin cümleler içinde düzenlenmesi veya dizilmesi olarak tanımlanmaktadır. Sözdizimi, erken çocukluk döneminden başlayarak ortaya çıkmakta ve çocukluk, ergenlik ve erken yetişkinlik dönemlerinde sürekli olarak gelişmektedir. Gelişme sürecinde cümlelerin uzunluğu artar ve daha fazla bağımlı cümle içermeye başlar (Nippold vd., 2007).

Merkezi sinir sisteminde bilgi akışının hızlı ve kesintisiz biçimde devam edebilmesi nöronal iletinin optimal koşullarda işleyişi ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle miyelinli aksonlar nöronlar arası sinyalizasyonun sağlanmasında kritik bir öneme sahiptir. Oligodendrositler tarafından gerçekleştirilen miyelinizasyon yaşamın ilk yıllarında büyük bir sıçrama göstermekte ve yaşlılık süresince devam etmektedir (Monje, 2018; Williamson ve Lyons 2018; Taber-Thomas vd., 2015). Çalışmaya dahil edilen olgular 18-30 yaş arasında olan sağlıklı genç yetişkinlerdir ve merkezi sinir sistemlerinde miyelinizasyon ve plastik değişimlerin devam ediyor olabileceği söylenebilmektedir.

Yeniden anlatım yoluyla elde edilen dil örneklerinde, sözdizimsel karmaşıklığın standart bir konuşma dili örneğine göre önemli ölçüde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada da 'Kurbağa Neredesin?' hikayesinin yeniden anlatımı ile elde edilen konuşma örnekleri incelendiğinde literatürle uyumlu olarak tek resimle anlatım yöntemine oranla daha yüksek sıklıkta eylemsi üretildiği görülmüştür. Türkçede sentaktik karmaşıklık ana cümle içine yerleştirilen ad, sıfat ve zarf tümcecikleri ile ortaya çıkmaktadır. Eylem bildiren sözcüklerin çeşitli bağımlı morfepler olarak isimleşmeleri eylemsi olarak nitelendirilmekte ve bu sayede

eylemsiler cümlede ad, sıfat ve zarf biçiminde işlev görüp cümlenin sentaktik karmaşıklığını arttırmaktadır (Rentzsch, 2016). Türkçede bir karmaşık cümle birden fazla eylemsi içerebilmektedir. Örneğin; “*Kayaların üstünde bulunan dalları gerçek sanarak onlara tutunmaya çalışıyor ama bir geyik olduğunu fark ediyor.*”

Eylemlerin isimleştirilerek ana tümceye gömülmesi ile oluşturulan yan tümceler, içerdikleri eylemsilerle birlikte ana tümcede ifade edilen önermelerin sayısını ve içeriğini arttırmaktadır. Bu sayede cümlenin hem sentaktik hem de anlamsal olarak karmaşıklaşmasını sağlamaktadır (Schleppegrell, 1992). Soyut düşünce gücü yaşam deneyimiyle birlikte arttıkça, bu durum sözlü ifadelerde sentaktik karmaşıklık olarak ortaya çıkmaktadır (Nippold vd., 2005). Sözcük bulma zorlukları yaşlanma sürecinde ortaya çıksa da, sentaktik karmaşıklık düzeyi genellikle stabil kalmaktadır (Nippold vd., 2014). Bağımlı cümlelerin bağımsız cümlelere eklenmesindeki artış, dilin olgunlaşmasıyla ilişkilendirilmektedir. Kompleks cümlelerin üretilmesi daha gelişmiş bir sentaktik beceri göstergesi iken, sıralı ve basit cümle yapılarının yoğunluğu sentaktik olarak daha olgunlaşmamış olduğunun bir kanıtı olarak yorumlanır. Bu nedenle yaş ile kompleks sentaks arasındaki ilişkinin genel dil gelişimine dayandığı öne sürülmektedir (Nippold, 2009).

Korelasyon analizinde eylemsi üretiminin edat ve bağlaç sayısı ile doğru orantılı olduğu görülmüştür. Türkçede eylemsi ile oluşturulan yan cümlecikler isim, sıfat ve zarf gibi görevleri üstlendiklerinden edat ve bağlaç kullanımı gerektirmektedirler. Örneğin ‘*Kurbağayı bulmak için dışarı çıktılar.*’ cümlesinde ‘*bulmak*’ isim eylemi nedensellik ilişkisi kuran ‘*için*’ edatı ile birlikte kullanılmıştır. Bağlaç ve edatlar, anlatı örneğinin kohezyon ve koheransında kritik rol üstelenen dilbilgisel yapılardır. Fakat edat ve bağlaçların, eylemsi dışı kullanımları da söz konusu olabildiğinden sentaktik karmaşıklık için eylemsi sayısının belirlenmesi gerekmektedir.

5.2. ÇALIŞMANIN SINIRLILIĞI

Araştırmanın kadın ve erkek katılımcı sayısının farklılık göstermesi ve toplam katılımcı sayısının azlığı çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır.

5.3. SONUÇ

Bu çalışmada 18-30 yaş arası sağlıklı genç yetişkinlerin farklı anlatı araçları (piknik, kurabiye hırsızlığı, kurbağa hikayesi, kaza kompozisyon) aracılığı ile mikroyapısal (edat, bağlaç, eylemsi, basit cümle, kompleks cümle, sıralı cümle, toplam sözce sayısı, OSU-M ve FTO) özellikleri incelenmiştir. Bulgularda dört farklı anlatı aracından ‘Kurbağa Neredesin?’ hikayesinin edat, eylemsi, basit cümle, kompleks cümle, sıralı cümle, toplam sözce sayısı, OSU-M ve FTO parametreleri arasında en yüksek anlamlılığa sahip olduğu görülmektedir. Sonuç olarak 18-30 yaş arası bireylerde çeşitli amaçlarla dili değerlendirmek için yeniden anlatımla sıralı öykü anlatımı yaklaşımının etkili olabileceği görülmektedir.

5.4. ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında farklı anlatı araçlarının edat, bağlaç, eylemsi, basit cümle, kompleks cümle ve sıralı cümle, toplam sözce sayısı, OSU-M, FTO parametreleri incelenmiştir. Çalışma daha büyük katılımcı gruplarıyla tekrarlanabilir. Mikroyapısal özelliklere makroyapısal özellikler dahil edilmelidir.

6. KAYNAKLAR

- Acarlar, F., & Johnston, J. R. (2011). Acquisition of Turkish grammatical morphology by children with developmental disorders. *International journal of language & communication disorders*, 46(6), 728–738.
- Acarlar, F., Miller, J. F., & Johnston, J. R. (2006). Systematic Analysis of Language Transcripts (SALT), Turkish (Version9)[Computer Software]. Language Analysis Lab. University of Wisconsin-Madison.(Distributed bytheTurkishPsychologicalAssociation).
- Aksu-Koç, A., & Nicolopoulou, A. (2015). Character reference in young children's narratives: A crosslinguistic comparison of English, Greek, and Turkish. *lingua*, 155, 62-84.
- Albert, M. L., Spiro, A., 3rd, Sayers, K. J., Cohen, J. A., Brady, C. B., Goral, M., & Obler, L. K. (2009). Effects of health status on word finding in aging. *Journal of the American Geriatrics Society*, 57(12), 2300–2305.
- Berman, R. A. (1995). Narrative competence and storytelling performance: How children tell stories in different contexts. *Journal of narrative and life history*, 5(4), 285-313.
- Bishop, D. V., & Adams, C. (1990). A prospective study of the relationship between specific language impairment, phonological disorders and reading retardation. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 31(7), 1027–1050.
- Boucher, J., Brisebois, A., Slegers, A., Courson, M., Désilets-Barnabé, M., Chouinard, A. M., Gbeglo, V., Marcotte, K., & Brambati, S. M. (2022). Picture Description of the Western Aphasia Battery Picnic Scene: Reference Data for the French Canadian Population. *American journal of speech-language pathology*, 31(1), 257–270.
- Brownell, H. H. (1988). The neuropsychology of narrative comprehension. *Aphasiology*, 2(3-4), 247-250.
- Castilla-Earls, A., & Fulcher-Rood, K. (2018). Convergent and divergent validity of the grammaticality and utterance length instrument. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 61(1), 120-129.

- Ching, T. Y. C., Cupples, L., Leigh, G., Hou, S., & Wong, A. (2021). Predicting Quality of Life and Behavior and Emotion from Functional Auditory and Pragmatic Language Abilities in 9-Year-Old Deaf and Hard-of-Hearing Children. *Journal of clinical medicine*, 10(22), 5357.
- Doğan, N. (2014). Çok işlevlilik açısından Türkçe edatların söz dizimsel ve anlam bilimsel yapısı. *Dil Araştırmaları*, 15(15), 105-119.
- Drummond, C., Coutinho, G., Fonseca, R. P., Assunção, N., Teldeschi, A., de Oliveira-Souza, R., ... & Mattos, P. (2015). Deficits in narrative discourse elicited by visual stimuli are already present in patients with mild cognitive impairment. *Frontiers in aging neuroscience*, 7, 96.
- Fergadiotis, G., & Wright, H. H. (2011). Lexical diversity for adults with and without aphasia across discourse elicitation tasks. *Aphasiology*, 25(11), 1414–1430.
- Hsu, C. J., & Thompson, C. K. (2018). Manual Versus Automated Narrative Analysis of Agrammatic Production Patterns: The Northwestern Narrative Language Analysis and Computerized Language Analysis. *Journal of speech, language, and hearing research : JSLHR*, 61(2), 373–385.
- Huang, A. J. R., Siyambalapitiya, S., & Cornwell, P. (2019). Speech pathologists and professional interpreters managing culturally and linguistically diverse adults with communication disorders: a systematic review. *International journal of language & communication disorders*, 54(5), 689–704.
- Işıtan, S., & Turan, F. (2014). Çocuklarda Dil Gelişiminin Değerlendirilmesinde Bir Anlatı Analizi Yaklaşımı Olarak Öykü Anlatımı. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13 (25), 105-124.
- Mackenzie, C., Brady, M., Norrie, J., & Poedjianto, N. (2007). Picture description in neurologically normal adults: Concepts and topic coherence. *Aphasiology*, 21(3-4), 340-354.
- Madlener, K., Skoruppa, K., & Behrens, H. (2017). Gradual development of constructional complexity in German spatial language. *Cognitive Linguistics*, 28(4), 757-798.

- Marini, A., Boewe, A., Caltagirone, C., & Carlomagno, S. (2005). Age-related differences in the production of textual descriptions. *Journal of psycholinguistic research*, 34(5), 439-463.
- Monje M. (2018). Myelin Plasticity and Nervous System Function. *Annual review of neuroscience*, 41, 61–76.
- Nippold M. A. (2009). School-age children talk about chess: does knowledge drive syntactic complexity?. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 52(4), 856–871.
- Nippold, M. A., Cramond, P. M., & Hayward-Mayhew, C. (2014). Spoken language production in adults: examining age-related differences in syntactic complexity. *Clinical linguistics & phonetics*, 28(3), 195–207.
- Nippold, M. A., Frantz-Kaspar, M. W., & Vigeland, L. M. (2017). Spoken Language Production in Young Adults: Examining Syntactic Complexity. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 60(5), 1339–1347.
- Nippold, M. A., Hesketh, L. J., Duthie, J. K., & Mansfield, T. C. (2005). Conversational versus expository discourse: a study of syntactic development in children, adolescents, and adults. *Journal of speech, language, and hearing research: JSLHR*, 48(5), 1048–1064.
- Nippold, M. A., Mansfield, T. C., & Billow, J. L. (2007). Peer conflict explanations in children, adolescents, and adults: examining the development of complex syntax. *American journal of speech-language pathology*, 16(2), 179–188.
- Ozdilek, B., & Kenangil, G. (2014). Validation of the Turkish Version of the Montreal Cognitive Assessment Scale (MoCA-TR) in patients with Parkinson's disease. *The Clinical neuropsychologist*, 28(2), 333–343.
- Rentzsch, J. (2016). Dil Öğrenimi Açısından Adeylemler ve Ortaçlar. *Türkbilig*, (31), 57-78.
- Schleppegrell, M. J. (1992). Subordination and linguistic complexity. *Discourse Processes*, 15(1), 117-131.
- Selekler, K., Cangöz, B., & Uluç, S. (2010). Power of discrimination of Montreal Cognitive Assessment (MOCA) Scale in Turkish patients with mild cognitive impairment and Alzheimer's disease. *Turkish Journal of Geriatrics*, 13(3), 166-171.

- Taber-Thomas, B. C., & Perez-Edgar, K. (2015). Brain development in emerging adulthood. In J. J. Arnett (Ed.), *Oxford Handbook of Emerging Adulthood* (s. 126-141). Oxford, İngiltere: Oxford University Press.
- Themistocleous, C., Eckerström, M., & Kokkinakis, D. (2020). Voice quality and speech fluency distinguish individuals with Mild Cognitive Impairment from Healthy Controls. *PloS one*, *15*(7), e0236009.
- Togram, B., & Mavis, I. (2012). Validity, reliability and standardization study of the language assessment test for aphasia. *Turkish Journal of Neurology*, *18*(3), 96-103.
- Westby, C. (2005). Assessing and facilitating text comprehension problems. In H. Catts & A. Kamhi (Eds.), *Language and reading disabilities* (pp. 157–232). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Williamson, J. M., & Lyons, D. A. (2018). Myelin dynamics throughout life: an ever-changing landscape?. *Frontiers in cellular neuroscience*, *12*, 424.
- Yavuz, S. (2011). Türkiye Türkçesi ağızlarında bağlaçlar. *Diyalektolog-Ağız Araştırmaları Dergisi*, (3), 59-107.
- Yu, G. (2010). Lexical diversity in writing and speaking task performances. *Applied linguistics*, *31*(2), 236-259.

7. EKLER

EK 1 İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi İntihal Raporu Damlanur Demirhan

ORJİNALLİK RAPORU

5 % BENZERLİK ENDEKSİ	5 % İNTERNET KAYNAKLARI	1 % YAYINLAR	4 % ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------	-----------------------------------

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	2 %
2	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	2 %
3	earsiv.anadolu.edu.tr İnternet Kaynağı	1 %
4	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	1 %

Alıntılarını çıkart üzerinde Eşleşmeleri çıkar < %1
Bibliyografyayı Çıkart üzerinde

EK 2 TEZ KONUSU EKLERİ

EK 2.1 GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Gönüllünün haklarıyla ilgili bilgi;

Sayın Katılımcı (denek), bu çalışma girişimsel olmayan bir çalışmadır. 18-30 yaş arasında olan genç yetişkinlerden elde edilen anlatı örneklerinin mikroyapısal özelliklerinin analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda sizi araştırmaya katılmaya davet ediyoruz. Onam vermeniz halinde 18-30 yaş arası siz genç yetişkinlerden alınacak olan anlatı örnekleri normatif verilerin oluşturulmasıyla literatüre katkı sağlamış olacaksınız. Bu kapsamda size çeşitli anlatı araçları ile anlatımlar yaptırılacaktır. Bu araştırma gönüllülük esaslıdır. Araştırmaya katılmayı reddetme hakkına sahipsiniz. İstedığınız anda araştırmadan haber vererek çekilebilirsiniz. Araştırmacı gerek gördüğü takdirde araştırma dışı bırakılabilirsiniz. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmeniz gerekmemektedir. Ayrıca sizin tarafınıza bir ödeme yapılmayacaktır. Tamamen gönüllülük esaslıdır. Sizden alınacak kimlik bilgileriniz gibi kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Bilimsel makalelerde kimliğiniz belirtilmeden tamamen gizli şekilde verdiğiniz yanıtlar bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Çalışma sırasında ve sonrasında kimlik bilgilerinizin gizli tutulacağını güvence ederiz.

Ad-Soyad:

Tarih:

İmza:

EK 2.2 DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Katılımcının;

Adı – Soyadı:

Doğum Tarihi:

Cinsiyet:

Telefon Numarası:

Meslek:

Eğitim Durumu;

Mezun olduğunuz okul: _____

Mezun olduğunuz bölüm: _____

Eğitim hayatınızda güçlük yaşadığınız bir ders var mı/mıydı? Varsa hangi ders?

Fizyolojik Özellikler ve Sağlık Durumu;

Bilinen herhangi bir sağlık sorununuz var mı?

Bilinen herhangi bir besin/doku vs. alerjiniz var mı?

Kullandığımız bir ilaç var mı?

Sizde ya da ailenizden birinde bilinen bir konuşma bozukluğu var mı?

Ailenizde ya da sizde bilinen herhangi bir primer nörolojik ve/veya psikiyatrik hastalığınız var mı?

Tanı konulmuş işitme bozukluğunuz var mı?

Tanı konulmuş görme bozukluğunuz var mı?

Geçirdiğiniz önemli rahatsızlığınız, ameliyatınız vs. varsa tarihleri ile belirtiniz.

Geçirdiğiniz kaza/travma var mı?

EK 2.3 MONTREAL COGNİTİVE ASSESSMENT MoCA-TR (MONTREAL BİLİŞSEL DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ)

MONTREAL BİLİŞSEL DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

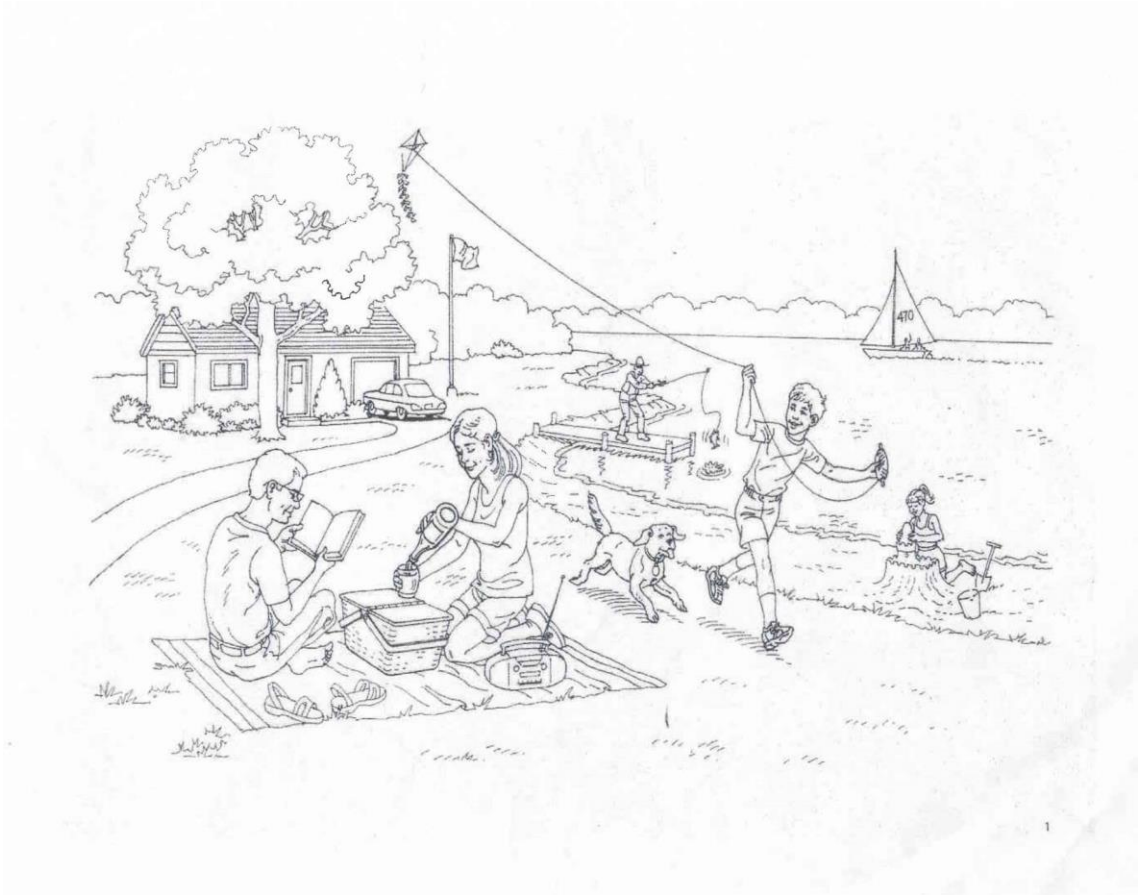
Montreal Cognitive Assessment (MOCA)

İsim:
Eğitim:
Cinsiyet:

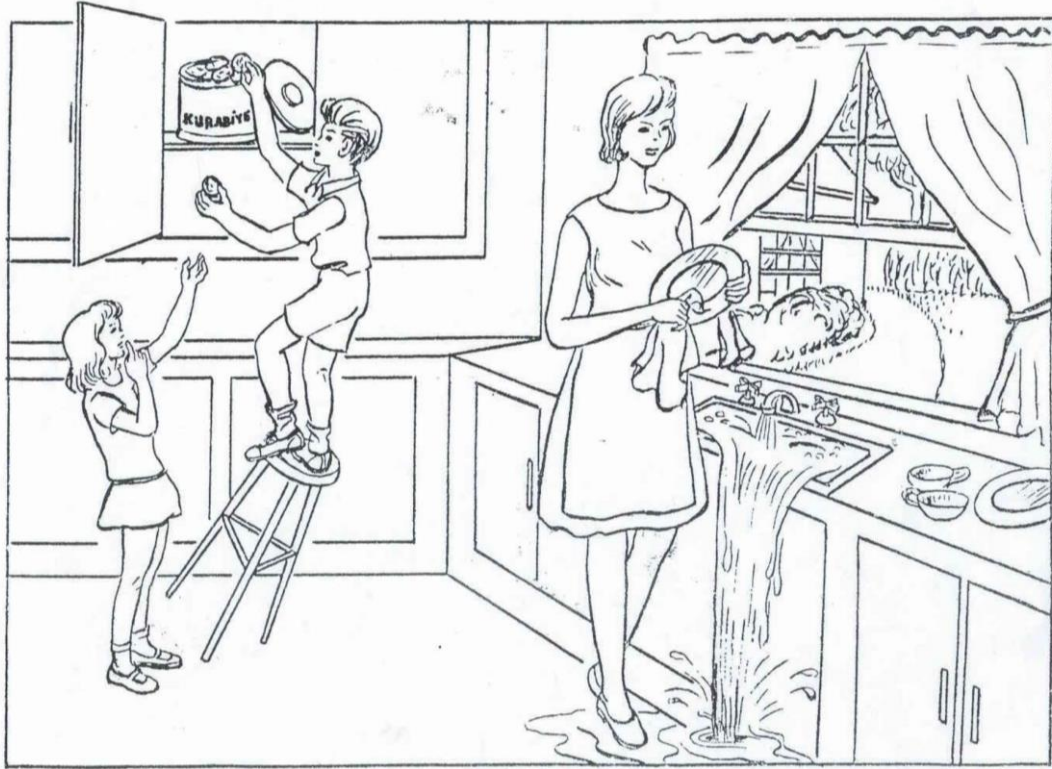
Protokol:
Test Tarihi:
Doğum Tarihi:

GÖRSEL MEKANSAL / YÖNETİCİ İŞLEMLER		Küp Kopyalama		SAAT çizme (On biri on geçe) (3 puan)		PUAN	
				<p>Çevresi [] Rakamlar [] Kollar []</p>			___/5
ADLANDIRMA							
						___/3	
BELLEK							
<p>Kelime listesini okuyun ve hastaya tekrar ettirin. İki deneme yapın. 5 dakika sonra tekrar sorun</p>		BURUN	KADİFE	CAMİ	PAPATYA	MOR	Puan yok
1. deneme							
2. deneme							
DİKKAT							
<p>Sayı listesini okuyun (1 sayı / san.) Hasta sayıları baştan sona doğru saymalı</p>		<p>Hasta sayıları sondan başa doğru saymalı</p>		<p>[] 2 1 8 5 4</p> <p>[] 7 4 2</p>		___/2	
Harf listesini hastaya okuyun. Hastaya her A harfi okunduğunda masaya eli ile vurmasını söyleyin. İki veya daha fazla hata var ise puan vermeyin.							
<p>[] FBACMNAAJKLBAFAKDEAAAJAMOF AAB</p>							___/1
100 den başlayarak yedişer çıkarma							
<p>[] 93 [] 86 [] 79 [] 72 [] 65</p>							___/3
<p>4 veya 5 doğru çıkarma: 3 puan, 2 veya 3 doğru çıkarma: 2 puan, 1 doğru :1 puan, 0 doğru 0 puan.</p>							
LİSAN							
<p>Tekrar ettirin: Tek bildiğim bugün yardıma ihtiyacı olan kişinin Ahmet olduğudur. Köpekler odadayken kedi hep kanapenin altında saklanırdı.</p>		<p>[]</p>					___/2
Akıcılık / 1 dakikada K harfi ile başlayan maksimum sayıda kelime saydırın.							
<p>[] _____ N ≥ 11 kelime</p>							___/1
SOYUT DÜŞÜNME							
<p>Benzerlik. Örn. muz-portakal = meyve. [] tren - bisiklet [] saat - cetvel</p>							___/2
GECİKMELİ HATIRLAMA							
<p>Kelimeleri İPUCU OLMADAN hatırlama</p>		BURUN	KADİFE	CAMİ	PAPATYA	MOR	___/5
<p>SEÇMELİ</p>							Sadece İPUCUSUZ hatırlanan kelimeler için puan verin
<p>Kategori ipucu</p>							
<p>Çoklu seçmeli ipucu</p>							
YÖNELİM							
<p>[] Gün [] Ay [] Yıl [] Gün adı [] Yer [] Şehir</p>							___/6
<p>© Z.Nasreddine MD Version November 7, 2004 www.mocatest.org Normal 21 / 30</p>						<p>TOPLAM ___/30</p>	
<p>Türkçe versiyon 2009. K. Selekler & B. Cangöz</p>							

EK 2.4 PİKNIK SAHNESİ (PICNIC SCENE)

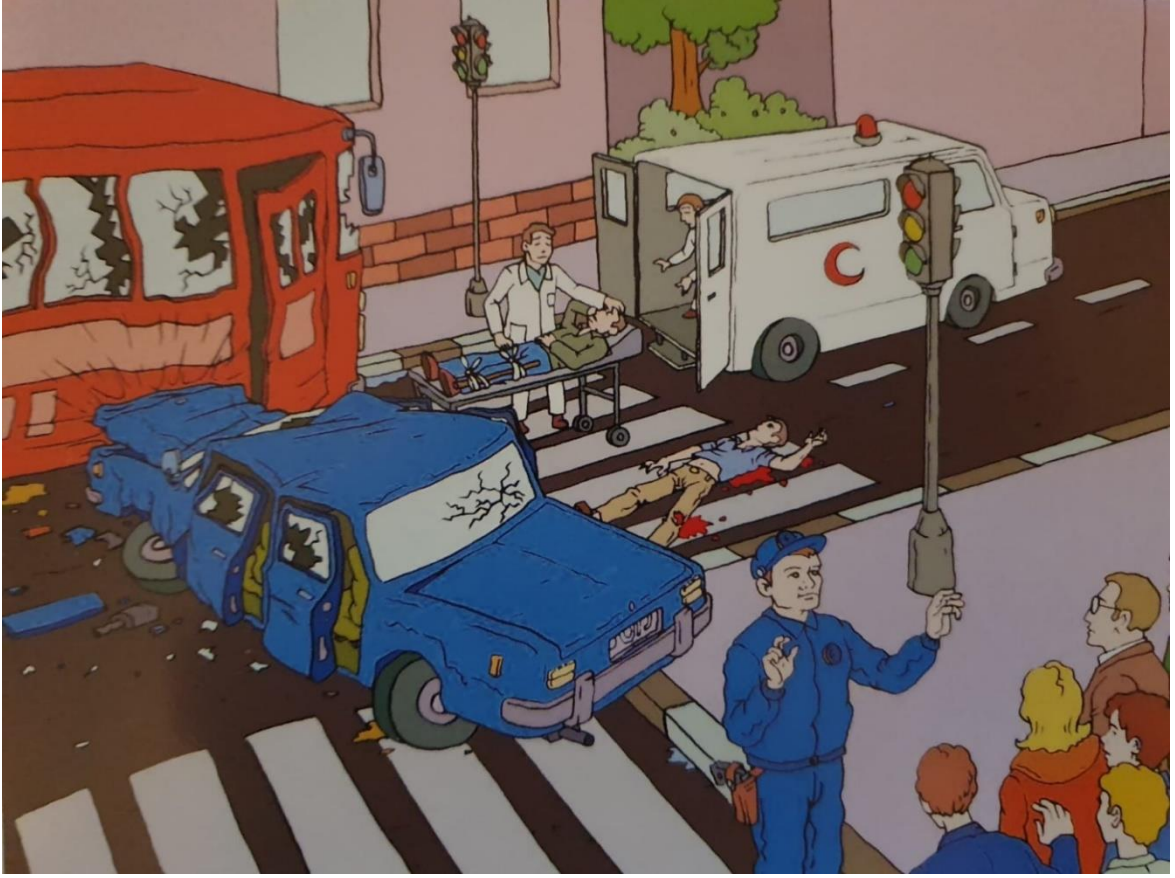
EK 2.5 KURABIYE HIRSIZI SAHNESİ (COOKIE THEFT SCENE)

Copyright ©1972 by Lea & Febiger

1

EK 2.6 KAZA KOMPOZİSYON RESMİ

EK 2.7 KURBAĞA NEREDESİN? HİKAYESİ (FROG, WHERE ARE YOU?)

FROG, WHERE ARE YOU?

Sequel to A BOY, A DOG AND A FROG

by Mercer Mayer

Dial Books for Young Readers

New York

EK 3 ETİK KURUL

8. ÖZGEÇMİŞ

